

izvira misel, ki je poglavitna pri organizaciji: misel delovati za splošno korist.“ —

Ta osnovna misel vsega združnega gibanja pa je izpeljiva le, če je tudi tehnično znanje ljudstva toliko razvito, da more zadovoljati vsem novodobnim zahtevam. Ko smo začeli snovati prva društva, smo imeli na razpolago same neuke ljudi, saj doslej v naši domovini ni bilo nikjer priložnosti, da bi se preprosti mož učil knjigovodstva in finančnih znanosti. Zdrava pamet in neutrudna pridnost sta povzdignili naše ljudstvo, da stoji naš kmet kot združnik zdaj na enem prvih mest v Avstriji.

Ta „Navod“ pa ima namen, da pouči posojilničarje v vseh podrobnih pozameznostih njihovega knjigovodstva. Ozira se na knjige, ki jih je vpeljala „Gospodarska Zveza“ in ki so vzorne v vsakem oziru. Tako bo vse poslovanje edinstveno in enako, kar je poglaviti pogoj za točnost revizije. Zato to knjigo prav srčno pozdravljamo in jo splošno priporočamo.

C.

Naši liberalci. Prvi snopič: Liberalna „vera“. Ljubljana 1902. Založilo in na svetlo dalo „Obrambno društvo“. Tiskala Katoliška Tiskarna. — „Obrambno društvo“ ima jako plemenit namen, da v teh burnih časih, ko so pojmi pravice in krivice često tako motni, daje obrambo krivično napadenim. V tej prvi svoji knjižici brani to, kar se najbolj napada in obrekuje, namreč katoliško vero in njene zastopnike. Način je originalen: Ta knjižica obstoji skoro iz samih nasprotnih citatov, kateri že sami ob sebi kažejo vso ničevost nasprotniške borbe. Za manj izobražene čitatelje so pa povsod pristavljene tudi apologetične opazke.

Brez dvoma bodo to knjižico povsod čitali z največjim zanimanjem. Tu imamo podoben slučaj, kakor pri Kreiterjevi knjigi: „Confessionelle Brunnenvergiftung.“ Površno in malomiselno občinstvo bere dan na dan veri in npravnosti sovražne spise, a se ne potrudi toliko, da bi premislilo, kaj se mu podaja, ampak sprejema vse ter se nekako apatično navzame tega strupa, da skoro samo ne ve, kdaj. Treba je pa zbrati iz sovražnega slovstva najznačilnejše poteze, jih sestaviti v živo sliko ter jasno pokazati vso ničevost in puhlost protiverskih ugovorov, ki sloné po navadi na nejasnih frazah brez gotovega pojma ali pa na zgodovinskih lažeh — in tedaj šele začenja misliti novodobni čitateljski vsakdanjik.

Kar je v tej knjižici nabranih citatov, kateri predstavljajo versko mišljenje liberalcev, so pač taki, da vsakomu popolnoma jasno doka-

zujejo, da je liberalizem dandanes s svojo modrostjo pri kraju. To vse verjeti, kar liberalci sodijo o veri in cerkvi, morejo samo idioti; po njih naukih delovati pa morejo le npravno jako nizko stoječi individui. Zaraditega pa je tudi jasno, da ta stranka nima prihodnosti; kajti življenje strank je odvisno od njihovih idej, od njih moralnosti in od njih logike.

R.

Hrvaška književnost.

Dr. A. Tresić Pavičić. „**Finis Reipublicae.**“ **Historična drama.** Zagreb. Tisak Antuna Scholza. 1902. — Hrvaško slovstvo je obogatilo mnogodaroviti in plodoviti pisatelj-pesnik Tresić že z lepimi doneski: z pesmami, povestmi, potopisi, filozofičnimi ter političnimi spisi in tudi z dramami: „Ljudevit Posavski“, „Simeon Veliki“ in „Katarina Zrinska“. Najnovejše Tresićevo delo „Finis Reipublicae“ je pa zatrdno najlepši književni donesek, je v hrvaškem pesniškem in dramatičnem slovstvu zares nekaj posebnega, impozantnega.

Kakor kaže že naslov te drame, obdeluje v nji pesnik konec najsilnejše ljudovlade, kar jih je kdaj videl svet, ljudovlade rimske.

Drzen je bil poizkus, vredno in dostojno predstaviti ta veliki zgodovinski dogodek, ki je pretresel ves svet v njega tečajih. Drzen tem bolj, ker ga je obdelaval že največji dramatični mojster Shakespeare. Ali se je Hrvat Tresiću posrečil ta poizkus? Naša sodba je: Prav dobro in častno, in tudi povse izvirno.

Drama je zasnovana na široki podlagi. Pesnik nam jo razvija v dveh delih. Prvi del (prvi večer) „Urota“ ima tri čine: „Cezarov afrikanski trijumf“, „Antikaton“ in „Anagnorisis“. Drugi del (drugi večer) „Erinije“, takisto: „Idi Marta u Brutovoj kući“, „Progonstvo“ in „Heimarmene“ z dvema slikama: „Proskripcije Fulvije“ in „Zadnji Rimljani“.

Razvoj je dolg. Vendar čitatelja nikakor ne utruja in izvestno tudi gledavcem ne bo predolg. Dasi so nam v drami opisani dogodki kolikor toliko že vsi znani iz zgodovine, vendar nas močno in globoko zanima izvirna Tresićeva bogata osnova, duhovito izvedeni razvoj, krasni jezik in silna moč v pripovedanju in predstavljanju, ki nas popolnoma osvoji, nikdar ne z dolgočasi ali utruja, marveč vedno bolj napeto ohranja našo pozornost. Tehnika je torej izborna zadeta in izvedena. In vodilna ideja?

V ospredje je postavil pesnik očetomorca Bruta in njegova ženo Porcijo, hčer Katona